

Ocena

dorobku naukowego oraz działalności dydaktyczno-wychowawczej
i organizacyjnej

dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak

w związku z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w
dziedzinie nauk rolniczych, w dyscyplinie technologia żywności i żywienia

Ocena dorobku dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak została przygotowana na zlecenie Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów, w związku z wnioskiem o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.

Ocenę przygotowano na podstawie przedłożonej dokumentacji, obejmującej:

- a) wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, z dołączoną kopią dyplomu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora,
- b) autoreferat, przedstawiający osiągnięcia naukowe i dydaktyczne oraz działalność organizacyjną i popularyzującą naukę,
- c) wykaz opublikowanych prac naukowych oraz kopie artykułów składających się na osiągnięcie naukowe, wraz z oświadczeniami współautorów, określającymi indywidualny wkład każdego w nich w jego powstanie,
- d) informacje o działalności dydaktycznej i organizacyjnej oraz o współpracy z jednostkami pozauczelnianymi,
- e) informacje o odbytych stażach naukowych,
- f) informacje o działalności popularyzatorskiej.

Stwierdzam, że otrzymana dokumentacja jest wystarczająca do dokonania oceny dorobku naukowego, zgodnie z Rozporządzeniem MNiSW z dn. 19 stycznia 2018 r., w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. 2018, poz. 261).

Informacje ogólne o Kandydatce

Dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak urodziła się w Warszawie w 1972 r. Ukończyła studia magisterskie na Wydziale Żywnienia Człowieka i Gospodarstwa Domowego SGGW, w Warszawie, w 1998 r. Po ukończeniu studiów, przez rok pracowała w Instytucie Żywności i Żywnienia w Warszawie jako technolog, a w 1999 roku podjęła studia doktoranckie na Wydziale Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji SGGW. W 2005 r. uzyskała stopień naukowy doktora nauk rolniczych, w zakresie technologii żywności i żywienia, po obronie pracy doktorskiej pt.: *Wpływ ilości i wielkości posiłków na wykorzystanie białka przez szczury rosnące*, wykonanej pod kierunkiem prof. dr hab. Janusza Kellera. W tym samym roku Habilitantka rozpoczęła pracę w Zakładzie Dietetyki, w Katedrze Dietetyki, na Wydziale Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji SGGW, początkowo jako asystent, a po roku jako adiunkt.

W trakcie swojej pracy zawodowej Habilitantka ukończyła dwusemestralne Studium Podyplomowe Doskonalenia Pedagogicznego na Wydziale Ekonomiczno-Rolniczym SGGW oraz odbyła cztery miesięczne staże naukowe Holandii; jeden w Wageningen Agricultural University i trzykrotnie w Wageningen Institute of Animal Sciences, a także kilkanaście krótkoterminowych staży, odbywanych w ramach programów Erasmus. Za swoje osiągnięcia zawodowe otrzymała Medal Brązowy za Długoletnią Służbę.

Ocena osiągnięcia naukowego

Na osiągnięcie naukowe dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak składa się cykl siedmiu powiązanych tematycznie publikacji naukowych, objętych wspólnym tytułem: *Wpływ edukacji żywieniowej i regulacji prawnych na jakość żywienia w placówkach wychowania przedszkolnego w Polsce*. Publikacje te ukazały się w latach 2017-2018: cztery spośród nich w czasopiśmie z listy A MNiSW oraz dwa w czasopiśmie z listy B, natomiast jedna stanowi rozdział w monografii. Łączna ilość punktów MNiSW – 162, a IF = 14,087. We wszystkich tych publikacjach Habilitantka jest pierwszym autorem i autorem korespondencyjnym, a Jej udział w ich realizacji, potwierdzony przez współautorkę, wynosi 75-80%.

Jak podaje Habilitantka, badania były realizowane w ramach grantu naukowo-edukacyjnego *Zdrowo jemy, zdrowo rośniemy*, finansowanego przez Danone Ecosystem. Ich celem była ocena sposobu żywienia, pod względem realizacji norm i zaleceń żywieniowych, dzieci w przedszkolach na terenie Polski, oraz określenie wpływu edukacji żywieniowej personelu, jak również regulacji prawnych na prawidłowość tego procesu. Uważam, że

podjęte badania mają bardzo duże znaczenie. Sposób żywienia dzieci w wieku 3-6 lat w placówkach przedszkolnych jest bardzo istotny, gdyż spożywane tam 3-4 posiłki stanowią większą część całodiennej racji pokarmowej dzieci. Ważne jest także, aby właśnie w przedszkolu realizowano w odpowiednim zakresie zalecane normy na energię i składniki pokarmowe, jak również kształtowano u dzieci prawidłowe nawyki żywieniowe.

W celu realizacji zadania dokonano oceny sposobu żywienia dzieci w przedszkolach krakowskich, przed 1 września 2015 r., tj. w czasie, gdy nie obowiązywało jeszcze Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 26 sierpnia 2015 r., określające m. in. wymagania jakie muszą spełniać środki spożywcze, stosowane w ramach żywienia dzieci i młodzieży, w placówkach oświatowo-wychowawczych. Następnie przeprowadzono takie same badania w przedszkolach w Poznaniu, w okresie po wejściu w życie w/w Rozporządzenia. Badania te wykazały, niezależnie od regionu i okresu badań, m. in. zbyt niską podaż w posiłkach warzyw, mleka, mlecznych napojów fermentowanych i serów twarogowych, co skutkowało niewłaściwym pokryciem zapotrzebowania dzieci na żelazo (Kraków), wapń, i witaminy D i C (oba miasta). W przedszkolach poznańskich wykazano, w porównaniu do krakowskich, mniejszą podaż cukru i słodczy, co mogło być związane z realizacją zaleceń Rozporządzenia. Dalsze badania prowadzono w czasie obowiązywania także Rozporządzenia MZ z dn. 26 lipca 2016 r., jednakże i tu wykazano szereg nieprawidłowości żywieniowych, począwszy od już wspomnianych, a skończywszy na niewłaściwej realizacji zapotrzebowania na energię pośród dzieci z poszczególnych grup wiekowych. Wyniki badań wskazywały, że wprowadzone regulacje prawne nie wpłynęły istotnie na podaż warzyw w jadłospisach badanych przedszkolaków, czy mleka i mlecznych napojów fermentowanych, ale skutkowały mniejszą podażą cukru i napojów słodzonych cukrem, jak również soli.

Duża odpowiedzialność spoczywa na osobach zajmujących się żywieniem dzieci w tego rodzaju placówkach, a ich wiedza w tym zakresie może mieć kluczowe znaczenie. W celu zbadania wpływu edukacji żywieniowej personelu na żywienie dzieci w placówkach przedszkolnych, dokonano oceny jadłospisu dekadowego, a następnie przedyskutowano jej wyniki z personelem placówki, po czym dokonano odpowiedniej edukacji żywieniowej w formie warsztatów, wykładów i konsultacji, przeprowadzonych przez odpowiednich specjalistów. Po tym cyklu zabiegów edukacyjnych dokonano ponownej oceny jadłospisów dekadowych, ze szczególnym uwzględnieniem rodzajów podawanych dzieciom napojów oraz podaży wybranych grup produktów. Porównując je do jadłospisów ocenianych przed rozpoczęciem szkolenia, wykazano pewną poprawę, m. in. w podaży warzyw, nasion roślin strączkowych, mleka i mlecznych napojów fermentowanych oraz mięsa i produktów

mięsnych, jakkolwiek w przypadku niektórych produktów ich podaż nadal różniła się od rekomendowanej w modelowej racji pokarmowej.

Podsumowując, oceniam habilitacyjne osiągnięcie naukowe dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak bardzo wysoko. Badaniami wchodzącymi w jego zakres objęto znaczącą liczbę przedszkoli na terenie całego kraju, a do oceny sposobu żywienia zastosowano odpowiednie, ogólnie zalecane i stosowane metody, polegające na analizie raportów magazynowych oraz jadłospisów dekadowych. Otrzymano ogromną ilość wyników, które, moim zdaniem, były wystarczające do wysnucia przez Autorów bardzo cennych wniosków. Zapoznanie się z nimi i wykorzystanie przez odpowiednie czynniki może w dużym stopniu poprawić sposób żywienia dzieci w placówkach wychowawczo-oświatowych na terenie naszego kraju.

Ocena pozostałych osiągnięć naukowych

Pozostały dorobek naukowy Habilitantki, zgodnie z charakterem i miejscem Jej zatrudnienia w Zakładzie Dietetyki, związany jest w całości z problematyką dietetyki, ale uwzględnia wiele jej aspektów. Cenną składową dorobku są badania dotyczące oceny prawidłowości żywienia i realizacji zaleceń dietetycznych w różnych jednostkach chorobowych. Habilitantka uczestniczyła w badaniach sposobu odżywiania się osób z przewlekłą chorobą nerek, chorobami układu sercowo-naczyniowego, dziewcząt i młodych kobiet cierpiących na anoreksję psychiczną oraz pacjentów z dyspepsją i/lub zakażonych *Helicobacter pylori*. W tym ostatnim przypadku Habilitantka realizowała grant finansowany przez KBN, pt.: *Zakażenie Helicobacter pylori jako czynnik ryzyka występowania niedoborów makroskładników pokarmowych w wybranej grupie populacyjnej*, jako Wykonawca. Na wynikach tych badań dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak opierała się opracowując zalecenia żywieniowe dla osób z takimi schorzeniami, wykorzystywała je w działalności dydaktycznej oraz w swojej bardzo aktywnej działalności popularyzatorskiej.

Bardzo ciekawym uzupełnieniem przedstawionych badań wydają mi się opracowania dotyczące kosztów wybranych diet, w których Habilitantka jest głównym autorem. Zwracają one uwagę na fakt, że niektóre diety związane są z koniecznością stosowania specjalistycznych produktów, które niekiedy generują znaczące koszty, co może być czynnikiem ograniczającym odpowiednią realizację diety przez osoby w gorszej sytuacji ekonomicznej.

Dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak bardzo aktywnie uczestniczyła w badaniach dotyczących analizy sposobu żywienia różnych grup populacyjnych (dzieci, młodzież, kobiety w wieku reprodukcyjnym i ciężarne, osoby starsze), w których zwracano uwagę przede wszystkim na aspekt profilaktyki chorób dietozależnych. Konkluzją wyników tych badań było podkreślenie potrzeby rozpowszechnienia edukacji żywieniowej, co Habilitantka wprowadza w życie, angażując się w różnego rodzaju programy edukacyjne. Motywacją do podejmowania działalności popularyzatorskiej były również dla Habilitantki wyniki prowadzonych z Jej uczestnictwem badań, dotyczących wpływu edukacji i poziomu wiedzy żywieniowej na wybrane aspekty sposobu żywienia.

W dorobku badawczym dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak znajdują się także prace doświadczalne, prowadzone z wykorzystaniem modelu zwierzęcego. Zapoczątkowały je badania prowadzone podczas pobytu stypendialnego w Wageningen Institute of Animal Sciences, których wyniki stały się tematem Jej pracy magisterskiej. W latach 2009-2011, jako wykonawca grantu pt.: *Metabolizm i działalność hormonów zaangażowanych w regulację bilansu energetycznego w zależności od wartości energetycznej diety*, realizowała badania dotyczące restrykcyjnego żywienia szczurów na wybrane parametry fizjologiczne.

Ogólnie na dorobek naukowy dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak składa się 127 pozycji, w tym 9 publikacji z listy JCR, 58 z listy B MNiSW, 1 publikacja w recenzowanym czasopiśmie zagranicznym i 11 prac w recenzowanych czasopiśmie polskich, spoza listy MNiSW, rozdziały w monografiach (18) i podręcznikach akademickich (3) oraz 12 artykułów popularno-naukowych. Należy tu jeszcze wspomnieć o licznych wystąpieniach na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. Wartość punktowa publikacji wynosi 616 punktów, a IF = 16,119. Wśród podanych przez Habilitantkę wskaźników parametrycznych na uwagę zwraca liczba cytowań, która wg bazy Web of Science wynosi 9 (bez autocytowań), a wg Google Scholar – 165. Odpowiada temu Indeks Hirscha – 2 wg Web of Science i 7 wg Google Scholar. Zjawisko takie jest znamienne dla większości naukowców, zajmujących się zagadnieniami związanymi ze sposobem żywienia, dotyczących polskiej populacji. Stanowią one często specyfikę naszego kraju i bardzo trudno zainteresować nimi redakcje czasopism o zasięgu międzynarodowym, co absolutnie nie deprecjonuje ich wartości, a przede wszystkim znaczenia naukowego.

Biorąc wszystkie te aspekty pod uwagę, oceniam dorobek naukowy dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak wysoko i uważam, że spełnia on wymagania dla kandydatów ubiegających się o stopień doktora habilitowanego nauk rolniczych, w dyscyplinie technologia żywności i żywienia, jakkolwiek Kandydatka nie ma na swoim koncie żadnej

nagrody za działalność naukową. Na podkreślenie zasługuje Jej udział, w charakterze Wykonawcy, w realizacji trzech grantów finansowanych przez KBN, a także w projektach: *Zdrowo jemy, zdrowo rośniemy*, Danone Ecosystem, którego była kierownikiem, oraz w realizowanym obecnie projekcie *Żółty talerz*, Fundacja Kulczyka, gdzie pełni funkcję zastępcy kierownika. Za pewien minus uważam natomiast fakt, że Habilitantka nie kierowała żadnym projektem finansowanym przez KBN.

Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz w zakresie współpracy międzynarodowej

Działalność dydaktyczna dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak wynika głównie z Jej obowiązków zawodowych. Na podkreślenie zasługują jednak liczne opracowania autorskich programów kształcenia i programów przedmiotów, współautorstwo podręczników i skryptów, a przede wszystkim prowadzenie wykładów i ćwiczeń z niektórymi przedmiotami w języku angielskim. Habilitantka sprawuje także opiekę naukową nad pracą doktorską realizowaną na Wydziale Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji i jest opiekunem Koła Naukowego Żywniowców i Dietetyków na macierzystym Wydziale.

Na szczególne podkreślenie zasługuje działalność popularyzatorska Habilitantki. Współpracuje Ona w tym zakresie z Polskim Stowarzyszeniem Osób z Celiakią i na Diecie Bezglutenowej, Polskim Towarzystwem Dietetyki, Polskim Stowarzyszeniem Diabetyków, Wszechnicą Żywniową SGGW i Uniwersytetem Trzeciego Wieku, wygłaszając wykłady, prelekcje, prowadząc także poradnictwo dietetyczne. Jest również autorką licznych opracowań popularno-naukowych. Jej wkład w rozpowszechnianie edukacji żywieniowej oceniam bardzo wysoko, a wiedza zdobywana przez Nią w efekcie aktywności naukowej sprawiła, że uważana jest za eksperta w swojej dziedzinie, o czym świadczy członkostwo w Radzie Ekspertów Sekcji Profilaktycznej, Fundacji Europejskie Centrum Edukacji PO PROSTU.

Współpraca międzynarodowa dr inż. Joanny Myszkowskiej-Ryciak sprowadza się do kontaktów w ramach odbywanych przez Nią staży zagranicznych, uczestnictwa w licznych konferencjach międzynarodowych i członkostwa w The European Federation of the Associations of Dietitians.

Wniosek końcowy

Na podstawie analizy cyklu powiązanych tematycznie publikacji, składających się na habilitacyjne osiągnięcie naukowe oraz dokumentacji, przedstawiającej pozostały dorobek naukowy i dydaktyczny, działalność popularyzatorską i współpracę międzynarodową

stwierdzam, że dr inż. Joanna Myszkowska-Ryciak spełnia wymagania konieczne do uzyskania stopnia doktora habilitowanego, określone w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017, poz. 1789) oraz w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r., w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitacyjnego. W związku z powyższym wnioskuję do Rady Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie o dopuszczenie Jej do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Elbieta Słoboda